

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Sayı : 21244
Tarih : 12-05-2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 12/09/2022 16:07
Sayı: E-120.10-1077288

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

"Dil Haritası Projesi"nin ilk bulgularına göre, Kürtlerin yaşadığı bölgede yüzde 73,8 Kürtçenin resmi dil olmasını istiyor. Dili kullanma oranının en yüksek olduğu seçmen grubu ise HDP'liler. Kürt Çalışmaları Merkezi, Friedrich Ebert Stiftung Türkiye Temsilciliği'nin iş birliği ve Rawest Araştırma'nın saha desteğiyle başlattığı "Dil Haritası Projesi"nin ilk bulguları paylaştı. Projenin ilk ayağı kapsamında, Diyarbakır, Mardin, Urfa ve Van'da, ana dili Kürtçe ve Arapça olan toplam 5 bin 96 kişiyle görüşüldü. Kürtçenin yasal güvence altına alınması ve ana dil eğitiminin önündeki engellerin tespiti ve incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

GEREKÇE

1932 yılı Kürt dili için bir dönüm noktasına denk düşer. Geç kalmış aydınlanma mücadelesinin hemen hemen tüm örneklerinde olduğu gibi alfabe ve dil çalışmaları Kürt aydınlarının da gündemindedir. Celadet Alî bu dönem hem Avrupa hem Türkiye'deki konuyla ilgili tüm çalışmaları takip eder. Kürt dilinin gramer ve alfabe çalışmalarını deyim yerindeyse artık limana yanaştırmak için kolları sıvayan Celadet Alî Bedirxan, Fransız dil bilimci Roger Lescot ile Kürt dili üzerine çalışmalar yürütür. Ancak Celadet Alî'nin en büyük sorunu imkansızlıklar olur. Aklındaki fikir artık şekillenmiştir ve nettir. Ancak kendisi sürgündedir. Almanya dönemini geride bırakan yazar artık Suriye'nin kalbi Şam'dadır. Kürt mahallesindeki eşrafi bir araya getirerek bir dergi çıkarmak için çabalarını yoğunlaştırır. Hem maddi zorluklar hem teknik imkansızlıklar hem de Kürtçenin dört ülkede üç farklı alfabe ile yaşadığı bölünmüşlük Celadet Alî için büyük engeller oluşturur.

Aydınlanma mücadelesinin olmazsa olmazı olarak Latin harflerine geçmeyi ve tüm üretimlerin bu şekilde ilerlemesi gerektiğini düşünür Celadet Alî. Sovyetler Birliği'nin hazırladığı alfabeyi elden geçirir ve küçük eksiklerini tamamlar. Yaklaşık on tane ses için modern Latin harflerindeki karşılıkları günceller ve 15 Mayıs 1932 tarihinde, tarihin tamamı Latin harflerinden oluşan ilk Kürtçe üretimi olan Hawar dergisini okuyucuya ulaştırır. Toplamda 57 sayı çıkan ve 1943 yılına kadar devam eden dergi hem Fransızca hem de Kürtçe olarak yayınlanır. İlk 23 sayısında okuyucuya ulaşmak ve derdini anlatmak için yarısı Latin yarısı da Arap alfabesi ile çıkar. Bir dergi ile, evet sadece bir dergi ile tüm Kürtlerin Latin harflerine geçmesi için mücadele eden Celadet Alî Bedirxan'ın yayınladığı dergide Osman Sabri, Nurettin Zaza, Cegerxwîn gibi isimler de yer alıyordu.

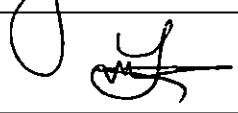
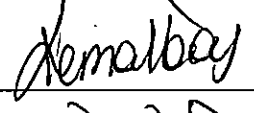
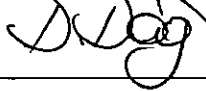
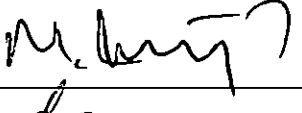
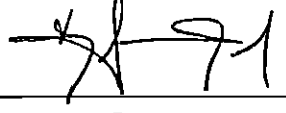
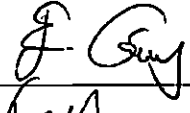
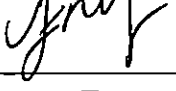
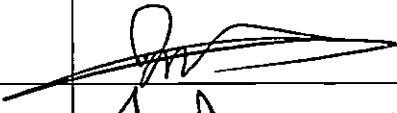
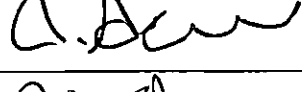
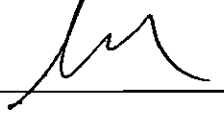
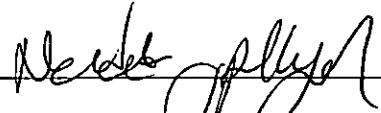
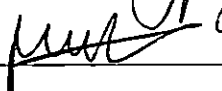
Resmi ve ana dilde eğitim talebine ilişkin yapılan araştırmanın "Genel" bölümünde, Kürtlerin yaşadığı bölgelerde Kürtçe'nin ikinci resmi dil olarak kabul edilmesi gerektiğini savunanların oranı yüzde 73,8 oldu. Ayrıca ana dili Türkçe olmayan çocuklar için okullarda ana dilin öğretildiği derslerin olması gerektiğini savunanların oranı yüzde 79,8 oldu. Belediyelerde Kürtçe hizmet verilmesini isteyenlerin oranı yüzde 80,8 olarak belirlendi.

Araştırmada ayrıca şu tespitlere yer verildi:

- “Ana dili konuşma ve anlama becerisi büyük ölçüde sürmekle birlikte dilin gündelik hayatta kullanımı zayıf.
- Dilin bilinmesi ve kullanılması oranları erkeklerde kadınlara nazaran daha yüksek.
- Katılımcıların ebeveynleriyle konuşma ile çocuklarla konuşma arasında ana dili kullanma oranları dörtte üçe yakın azalıyor.
- Dilin kullanımı merkezde kırsaldan daha düşük.
- Eğitim düzeyi yükseldikçe dilin bilinme ve kullanılma oranı azalıyor.
- Dili bilme ve kullanma oranının en yüksek olduğu seçmen grubu HDP'liler.
- Kürtlerin en büyük ortak talebi ana dil.

- Ana dil aynı zamanda Türkiye kamuoyunca en az tepki gösterilen, en fazla olumlu bulunan talep.
- Ana dil odaklı bir talep görünürlüğü yükseliyor, sivil toplumda merkezi olmayan bir dil hareketi görünümü var.
- Ana dil meselesi, önümüzdeki süreçte Kürt sahasında ve Kürt siyaseti için bir kaldıraç olma potansiyeli taşıyor.”

Kürtçenin yasal güvence altına alınması ve ana dil eğitiminin önündeki engellerin tespiti ve incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
2	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
3	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
4	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	
5	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
6	MURAT SARISAÇ	VAN	
7	SIDIK TAŞ	SİİRT	
8	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
9	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	
10	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
11	OYA ERSOY	İSTANBUL	
12	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
13	PERO DUNDAR	MARDİN	
14	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	
15	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
16	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
17	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
18	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
20	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	